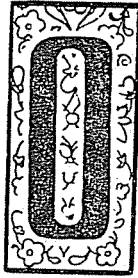

Düşünen Gençlik

Geçmişte ve
zamanımızda

AŞK

Abdülkadir SEZGİN

uyulan, anlatılamayan, yaşanan, tarif edilemeyen mücerret mânasıyla aşkın izahı zor, zor olmasa bile aşkı bilmeyen, yaşamayan insana anlatılabilmesi imkânsız derecesinde birşey...

Bunun için mutlak aşkın ve hakiki aşıklığın ne olduğunu anlayabilmek için; -aşktan nasiplerini bilip tayin edemediğimiz- âşıkların, sevdalı, karasevdalıların ve mecnunların hayatlarına, çeşitli zamanlarda âşklarının tesiriyle söyledikleri sözlere bakmak lâzımdır. Ancak bu kadar araştırmaya lüzum olup olmadığını, aşkın; sevginin ne olduğunu kısa yoldan anlamak için canlı ve cansız bütün alemde sevginin; aşkın olmadığını düşünerek kainata bakmak lâzımdır.

İnsanlar, hayvanlar ve cansızlar denilen alemde geriye kalan olup olmayacağını tasavvurlara bırakırken, Allah'ın kainatı aşk; sevgi mayasıyla pişirdiğini ve tek mefhumla bütün kainatı ve bu nizamı yaratıp devam ettirdiğini düşünerek O'nun büyüklüğünü ve kulun aczini anlamak icap eder sanırım.

Kendisini, elektrik gibi sadece tezahürleriyle bildiğimiz aşkın ne olduğuna sinesinde aşktan damlalar taşıyanlara ve «bir katrecik göğsünde umman huruşan» olanlara bakmak onların seslerine kulak vermek icap ediyor:

Elifi oku ötürü
Pazarlık eyle götürü
Yaratılanı hoş gör
Yaratandan ötürü»

diyerek temel felsefesini kainatın var oluşunun mayasına dayayan gerçek aşkın ve hakiki sevdalılığın örneğini veren Yunus:

«Aydurlar idi bana avare olur aşık
Geldi başıma, gördüm ol söz yerinceyimiş»

dedikten sonra «Aşk gelicek cümle eksikler biter» diyerek aşkın insandaki noksan sıfatları kemale erdiren bir nesne olduğunu anlatırken «Bana seni gerek seni» diyerek aşkının idealini, gayesini ve aşkın ona; Allah'a ulaşmak için bir aracı olduğunu anlatmış olmaktadır.

Divan-ı Hikmet yazarı Hoca Ahmet Yesevi mezkur eserinde:

Hum-ı ıskdın kişi bir katre tatkay

Hüdam vashğa bir yolu yitgey

yani: aşk testisinden kişi bir yudum tatsa Allah'a kavuşma yoluna girmiş olur, diyerek aşkın kulu Allah'a kavuşturan bir vasıta olduğunu söylemek-tedir.

Âşık Paşa ise Garipname'sinde :

Âşk onun kuludur kim yol bile

Yakın erip kendi eksüğün bile.»

diyerek aşkın kulun eksikliklerini bildiren bir ke-mal mihengi olduğunu ifade eder. Ve:

«Gözleri yaşı, gerek daima aka.»

diyerek âşğın noksanlarının telafisine çalışacağı-nı ve hataları için Allah'tan afif ve yardım istiyе-çeğini, bunun için daima ağhyacağını ifade eder.

Âşık Paşa da Yunus Emre ve Ahmet Yesevi'nin fikrine :

«Âşık ol aşıkki ışk iltür haka.»

diyerek aşkın kulu Allah'a ulaştırın vasıta, nesne olduğunu söylemiştir.

Aynı kanaata iştirak eden birçoklarıyla be-ra-ber Taşlıcalı Yahya Bey aşk yoluna girmenin, âşık olmanın kolay olmadığını:

«Bir demir dağı delip boynuna almak gibidir

Her kişi âşık olurdu eğer asân olsa»

beyle ifade eder.

Zevk ve safa âşığı, Sadâbât Şairi olarak bili-nen Nedim de aynı kanaata nasibince iştirak eder.

«Döğülmeye, söğülmeye, kovulmaya, billah

Hep razıyım amma ki efendim senin olsam»

diyerek Allah'a kavuşmanın telaşı içinde çırpınır ve aşkını :

«Ateşlik eder sana bu sinemdeki dağım»

diyerek gösterirken :

«Arzı hal etmeye hergiz seni تنها bulamam

Seni تنها bulacak kendimi asla bulamam»

ifadesiyle Hz. Musa gibi Allah'ın nuruna dayan-a-mıyarak baygınlıklar geçirdiğini elinde olmayarak anlatır.

Bütün gelip geçmiş aşk ehlini saymak ne mümkün. Asrımıza, bizim adımıza herşeyin daus-sulasını çeken Yahya Kemal Beye gelelim:

«Cümle lezzetten leziz iksirin ey nehri aşk»

diyerek aşkın üstünlüğünü, kıymetini belirten Be-yat'lı yukardaki fikre iştirak ettikten sonra âşı-ğın durumunu ve hayatını:

«Her mevsimi bir yaz ve esen rüzgârı başka

Gül, solmayı, mehtap azalıp bitmeyi bilmez.»

mısralarıyla anlatır.

Aşkın bu ulvi mânasını anlamayan, aşktan hiç nasip almayan fakat, Yunus'un ifade-siyle (aşk bezirgânlığı) yapanlar bunu başka ma-nâlara kullanmışlar, fakat cüz'ü bir nasip alıp aşk testisinden bir yudum içenler Kemalettin Kamu-nun :

«Ezelken mebdei, ebedken sonu

Bir fani peşinde kaybettim onu

Anladım nihayet ne olduğunu:

RABBİNİ ARAYAN BİR DİN'Dİ AŞKIM.

şeklindeki sesine katılıyorlar ve bu gerçeği geçte olsa anıyorlar. Ancak :

«Bahadır gördüm cana kıyamı

Aşk bezirganı, sermaye canı»

(Yunus Emre)

beytinde belirtilenler aşkın ve aşıklığın ticaretini yapanlar bu hakikati anlıyamıyorlar.

Belki de bu, aşkın ve âşkın kalmamış olma-sından böyledir.

Belki de aşkın (tutku) laştığı için böyledir.

Belki de Ahmet Muhip'in ifade ettiği gibi:

«Aşkta uçup gitmiş olmalı bir yazla

Halay çeken kızlar misali kol kola.»

Hemen belirtmek icap eder ki zamanımızda aşk ehli yoktur demek istemiyorum. Ara sıra, ya-hut tek tükte olsa aşk ehli silsilesi; âşık zinciri kesilmemektedir, kesilmemiştir.

Öyle zannediyorum ki aşkın ve aşk ehlinin ni-hayete erdiği, bu zincirin son bulduğu an bu fani âlem de fena son bulacaktır. Çünkü, aşk Allah içindir ve aşk ehli sıtk-ı can ile samimi olarak Allah diyen kişi demektir. Allah adını ruhu canı-yla söyleyen mü'min olduğu müddetçe kıyametin gelmeyeceğini hatırlayanların bu kanaata varacağı-nı zannedirim.

Herşeyin olduğu gibi aşkın ve sanatın (Al-lah'ı aramak) bunun dışında kalanların sadece (çelik çomak) olduğunu söyleyen Necip Fazıl ve:

«Bütün sevgileri atıp içimden

Varlığımı yalnız O'na verdim ben»

diyên şair nezaman ve hangi şartlar içinde olursa olsun, büyük bir hakikata yönelmiş ve büyük gö-nül adamı Hz. Mevlânâ'nın «Aşk, herşeyi birşey için terketmektir. Bu birşey de bir ve tek olan Al-lah'tır.» ifadesini başka bir söyleyiş içinde ifade etmiş olmuyor mu dersiniz?

Gönlü bir ulviyete bağlı olanlarla süfliyata kalb bağlamış olanlar arasındaki farkı görmek istiyen olursa birkaç dakikalık sabır ve tahammül-le satırlarımızı takip etsin. Sabır ve tahammülle takip etsin ki neş'esi bozulmasın, huzuru kaçma-sın.

Zamanımızda aşk anlayışının bozuluşunu, herşey gibi aşkın da maddeyle ölçülebilen, mad-deyle anlatılabilen küçük, basit ve mânasız bir ha-le gelişini maddeden ziyade mânaya gönül vermiş bir insan olarak bildiğimiz Feyzi Halıcı da bile görüyoruz:

«Aşk, gözümde titen deniz

Ne çareki buz tutmuştur.»

Kalıp içinde sonsuz, şekil içinde şekilsizliği ve ulvilğin ifadesi içinde zamanımız aşk anlayışı ve bu anlayış içindeki aşkı (buz tutmuş deniz) olarak anlatan şair mutlak aşkın kaybolduğunu belirtir-ken Necati Cumalı:

«Kocaman bir uçak olurdu aşkımız.»

diyerek madde putunun içine aşkı da sokmak is-temekte, yahut gerçek aşkı bilememenin, âşık ola-

mamanın örneğini vermiş olmaktadır.

Bunları asırlarca önce görmüşçesine EMRAH:
«İçerim yanıyor, kendim havai
Çekmeyen ne bilir aşkı, sevdayı»

diye cevap veriyor. Âdeta bilmediğin şeye karış-
ma diyerek sözlerini ağızlarına tikiyor.

Biraz daha zaman perdelerini aralıyarak yaşa-
dığımız zamanın aşk anlayışına gelelim:

H alihazır ekseriyet tarafından benimsenen
aşk, Hıristiyanlığın bugünkü Kutsal Kitabı
içindeki «Neşideler Neşidesi» isimli bölümde an-
latılan kadın ve kadının güzelliğinden daha doğru-
su şehvetten ileriye gidemiyen mat bir anlayıştır.

Meselâ 22. Mart. 1969 tarihli Tercüman Ga-
zetesinde yayınlanan bir repörtaajda Sahne Sanat-
kârlarından biri: «Aşk hakkında fikriniz nedir?»
sualine «Aşk, bir trafik kazasıdır.» diye cevap ve-
rirken birçoklarının ağzında dolaşan aşk, geçiçi bir
bağlılıktır ifadesine şaşkın şaşkın bakarken karşı-
mıza bir başka tarif daha çıkıyor: «Aşk, erkek i-
çin kadını, kadın için erkeği tavlama için kulla-

nulan âletlerin ve güdülen yolların tamamının adı-
dır.»

Bir başka ifadede aşk, bir yalama şekeridir.
Yalaya yalaya tükenir ve elde sopası kalır.

Herşeyiyle avrupa mukallidi durumuna düşen
gençlerin ağzında çiğnene çiğnene posası bile
argolaşan aşağıdaki tarifi yazarken kalemim bi-
le hicap duymaktadır.

«Aşk, alt katı kiralamak için üst katta yapı-
lan mukavele ile başlayan hareketlerin bütünüdür.»

Zamanımızın şair ve âşık geçinen «âşk bezir-
gânları»nda da bundan hiç farklı değildir. Misalle-
riyle göstermek her zaman mümkündür. Fakat yi-
ne tekrarında fayda vardır ki bu, sadece aşk be-
zîrgânı olanlardır. Zamanımızda da âşık vardır
ve mücerret mânasını aşk hiç kaybetmemiştir.

Bu durumu herkesten ziyade seyreden zaman
utanırken aşkı (tutku) laştırarak göbekten aş-
ğısına ait bir cehle medeniyet adımı takanların
utanmayışlarına karşılık gerçek medeniyetin utan-
dığına inanıyorum. Ve:

Aşk defteri açıldıkça utandım
Yandııkça utandım, utandııkça yandım.

Hüsran

Ben böyle bakıp durmayacaktım, dili bağlı
İslâmı uyandırmak için haykıracaktım.
Gür hisli, gür imanlı beyinler, coşar ancak
Ben zaten uzun boylu düşünmekten uzaktım
Haykır! Kime. Lâkin? Hani sahipleri yurdun?
Ellerdi yatanlar, sağa baktım, sola baktım;
Feryadımı artık boğarak, na'sımı, tuttum,
Bin parça edip şiirime gömdüm de bıraktım.
Seller gibi vâdiyi emînim saracakken,
Hiç çağlamadan, gizli inen yaş gibi aktım.
Yoktur eleminden şu sağır kubbede bir iz,
İnler (SAFAHAT)ımdaki hüsran bile sessiz!

M. Âkif ERSOY